

PREZENȚA SPECIILOR DE PEȘTI DIN COLECȚIA MUZEULUI OLTENIEI CRAIOVA ÎN CARTEA ROȘIE A VERTEBRATELOR DIN ROMÂNIA

THE PRESENCE OF FISH SPECIES FROM OLTENIA MUSEUM COLLECTION FROM CRAIOVA IN THE RED BOOK OF ROMANIA VERTEBRATES

IONELIA CLAUDIA GOGA

Abstract

The purpose of this work is to present the actual situation of ichthyofauna from presented areas, being an alarm signal of destructive pisciculture exploitation in protected areas.

Key word: protected area

Cuvinte cheie: arie protejată

INTRODUCERE

Zonele umede au fost definite ca fiind întinderile de bălți, mlaștini, ape naturale sau artificiale, permanente sau temporare, unde apa este stătătoare sau curgătoare, dulce sau sărată, inclusiv întinderi de apă marină a căror adâncime nu depășește șase metri.

Zonele umede au fost cele mai afectate de industrializarea și sistematizarea terenurilor.

Poluarea apelor intensifică procesele de eutrofizare și colmatare a bazinelor acvatice naturale, prin urmare ihtiofauna acestor habitate a avut de suferit, fie direct prin diminuarea surselor de hrană, fie prin acumularea de substanțe poluante.

În acest context, conservarea zonelor umede și implicit a faunei și florei ca surse de valoare științifică naturală și recreativă sunt o prioritate a căror pierderi ar fi ireparabilă.

Din cauza poluării, a suprapescuitului și a braconajului, specii de pești banale sunt amenințate cu dispariția la nivel european. Pornind de la această situație s-au promovat o serie de programe și s-au elaborat o serie de legi care impun reabilitarea și conservarea habitatelor și speciile lor.

România a semnat și ratificat cele mai importante convenții, rezoluții, declarații și acorduri, a participat la Conferința Națiunilor Unite pentru protecția mediului înconjurător ținută la Stockholm în 1972, a participat în 1992 la Conferința Națiunilor Unite de la Rio de Janeiro, ratificând în 1994 Convenția Diversității Biologice, a participat în 2002, la Conferința Națiunilor Unite de la Johannesburg.

Totodată, România a ratificat în 1991 Convenția privind importanța internațională a Zonelor Umede (RAMSAR), în 1993 Convenția de la Berna privind conservarea viețuitoarelor sălbatice și habitatelor naturale, precum și legea pisciculturii. A aderat la strategia și planul de acțiune pan-european privind conservarea diversității biologice.

Un obiectiv mai vechi al strategiei de ocrotire și conservare la nivel european considerat și ca instrument indispensabil în strategia conservării la nivel național și regional a fost editarea Cărților și Listelor Roșii de către fiecare țară europeană.

La baza includerii speciilor în Cărțile Roșii au stat criteriile stabilite de către Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii. Prin structura lor particulară, Cărțile Roșii reprezintă semnale de alarmă, menite să atragă atenția publicului larg și a factorilor de decizie asupra speciilor care se află în stare critică sau se apropie de acest prag al dispariției (N. BOTNARIUC & VICTORIA TATOLE, 2005).

Printre principalii factori antropici care au condus la diminuarea drastică a efectivelor speciilor menționate în Cartea Roșie a Vertebratelor din România se pot enumera:

- ◆ Desecarea luncii inundabile a Dunării,
- ◆ Distrugerea habitatelor prin construirea de obiective urbane, industriale,
- ◆ Crearea lacurilor de acumulare,
- ◆ Creșterea poluării apelor și solului,
- ◆ Creșterea folosirii pesticidelor,
- ◆ Braconajul care a limitat dezvoltarea dar și dispariția multor specii,
- ◆ Nerespectarea epocilor de prohibiție

Ocrotirea naturii și a diversității ei biologice, protecția mediului față de presiunea crescândă a activității umane au ajuns printre cele mai importante probleme ale omenirii.

Ihtiofauna dulcicolă a României numără în prezent 103 specii, dintre care 29,13% au statut de ocrotire la nivel național (PÂRVU C. 1980). Din punct de vedere ecologic, în țara noastră se cunosc cinci zone, începând de la izvoare: zona păstrăvului, zona moioagei, zona scobarului, zona mreii și zona crapului. Dintre specii prezentate în lucrare 10 au fost colectate din râuri și lacuri din regiunea Oltenia (Jiu, Amaradia, Desnățui, Topolnița), iar 7 specii din Marea Neagră. Colecția ihtiologică a Muzeului Olteniei însumează 1476 piese grupate în 10 ordine, 26 familii, 53 genuri, dintre acestea 17 specii se regăsesc în Cartea Roșie a vertebratelor din România.

În tabelul 1. de mai jos sunt prezentate sistematic speciile care au fost prelevate din natură pentru întocmirea colecției științifice, specii care se regăsesc însoțite de un aparat documentar referitor la statutul de conservare, biotopul și data colectării, cauzele modificărilor numerice, măsuri de protecție existente, măsuri de protecție necesare.

MATERIALE ȘI METODE DE LUCRU

Pentru elaborarea acestei lucrări s-a folosit materialul ihtiologic dulcicol și marin conservat în patrimoniul Muzeului Olteniei, determinat de academician doctor PETRU BĂNĂRESCU și prof. universitar doctor CONSTANTINA SORESCU. Date din literatura de specialitate referitoare la statutul de conservare, cauzele modificărilor numerice, măsuri de protecție existente și măsuri de protecție necesare, au fost preluate din Cartea Roșie a vertebratelor din România (N. BOTNARIUC & VICTORIA TATOLE, 2005), dar și din Fauna R.P.R. Pisces – Osteichthyes volumul XIII (P. BĂNĂRESCU, 1964), iar datele biologice și răspândirea speciilor de pești existenți în lucrare (S. CĂRĂUȘU, 1952).

Biotopul și data colectării, fac parte din fondul documentar al fiecărei specii (ELENA BAZILESCU, CONSTANTINA SORESCU, M. CRUCE, M. POPESCU, 1980).

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Cărțile Roșii reprezintă semnale de alarmă, menite să atragă atenția publicului larg și a factorilor de decizie asupra speciilor care se află în stare critică sau se apropie de acest prag al dispariției. Colecția ihtiologică din patrimoniul Muzeului Olteniei cuprinde 1746 piese, din cele 40 de specii prezente în Cartea Roșie a vertebratelor 17 specii sunt prezente în colecția Muzeului Olteniei..

Piesele ihtiologice prezente în colecție sunt etalate pe plăcuțe de sticlă în poziția cea mai potrivită. Vasele în care se păstrează materialul ihtiologic, sunt borcane din sticlă de formă cilindrică de dimensiuni potrivite cu mărimea pieselor. Preparatele conservate în patrimoniul secției sunt conservate în soluție de formalină de concentrație 3-4% și sunt etanșizate cu ceară sau silicon, etichetate cu datele din fișa documentară.

Cele 17 specii prezente în tabel au un statut de conservare astfel: 7 specii sunt vulnerabile, 6 specii periclitate, 3 specii critic periclitate și 1 specie extinctă.

CONCLUZII

1. Din cauza poluării, suprapescuitului și braconajului specii de pești banale sunt amenințate cu dispariția la nivel european. Pornind de la această situație s-au promovat o serie de programe și s-au elaborat o serie de legi care impun reabilitarea și conservarea habitatelor și speciile lor.

2. Principalii factori antropici care au condus la diminuarea drastică a efectivelor speciilor menționate în Cartea Roșie a vertebratelor din România și a speciilor care se regăsesc în colecția Muzeului Olteniei sunt:

- Poluarea apei și amenajările hidrotehnice
- Afectarea integrității habitatelor
- Intensificările navigației
- Suprapescuitul și braconajul
- Prin construirea barajului de la Porțile de Fier a fost oprită migrația în amonte a multor specii de pești
- Scăderea debitelor râurilor
- Eutrofizarea apelor care a determinat dispariția vegetației submerse

3. Colecția ihtiologică din patrimoniul Muzeului Olteniei cuprinde 1746 piese.

4. Din cele 40 de specii de pești prezente în Cartea Roșie a vertebratelor, 17 specii sunt prezente în colecția Muzeului Olteniei.

5. În lucrare ponderea apei dulci este de 10 specii, cele marine fiind numai 7 specii.

6. Colectările s-au făcut în Marea Neagră, Dunăre și bălțile inundabile, în bălțile interioare din împrejurimile Craiovei, precum și în râurile: Jiu, Amaradia, Desnățui, Topolnița, cel mai vechi an în cazul speciilor prezentate în lucrare fiind 1952.

7. Pentru a stopa limitarea numărului de specii dar și dispariția lor s-au propus o serie de măsuri de protecție precum: creșterea numărului de zone rezervate pentru protejarea speciilor, creerea unor programe de repopulare, stoparea braconajului și a pescuitului intensiv, depoluarea Dunării.

8. Cele 17 specii prezente în tabel au un statut de conservare astfel: 7 specii vulnerabile, 6 specii periclitate, 3 specii critic periclitate și 1 specie extinctă.

BIBLIOGRAFIE

- BAZILESCU ELENA, SORESCU CONSTANTINA, CRUCE M., POPESCU M. 1980. *Catalogul sistematic al colecțiilor de vertebrate din Muzeul Olteniei*. Oltenia. Stud. și com. Șt. Nat.: 321-338.
- BĂNĂRESCU P. 1964. *Fauna R.P.R. Pisces, Osteichthyes*. Edit. Acad. R.P.R. București. **13**: 292-670

- BOTNARIUC N. & TATOLE VICTORIA. 2005. *Cartea Roșie a Vertebratelor din România*. Acad. Rom. M.N.I.N. "Grigore Antipa", București: 215-254.
- CĂRĂUȘU S. 1952. *Tratat de ichtiologie*. Edit. Academiei. R.P. R. București: 397-491.
- PÂRVU C. 1980. *Ecosistemele din România*. Edit. Ceres. București: 120-127
- *** Legea 13/1993 prin care Romania ratifica Convenția de la Berna.
- *** DE. 92/43/EEC. Natura 2000.
- *** Legea 462/2001 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, publicată în MO/ Partea I, Nr. 1097/6.12.2005.

Ionelia Claudia Goga

Muzeul Olteniei Craiova, Științele Naturii

Str. Popa Șapcă nr. 8, RO-200000

e-mail: ioneliagoga@yahoo.com

The species from the Oltenia Museum's collection presented in the Red Book of Vertebrates from Romania
Speciile din colecția Muzeului Olteniei prezente în Cartea Roșie a Vertebratelor din România.

Nr. crt.	Specia	Statut de conservare	Biotopul și data colectării	Cauzele modificărilor numerice	Măsuri de protecție existente	Măsuri de protecție necesare
1.	<i>Eudontomyzon danfordi</i> (Regan, 1911) - Cicar, nouă ochi. Clasa Cyclostomata Ord. Petromyzoniformes Fam. Petromyzonidae	Specie periclitată		Deteriorarea habitatului prin deprecierea calității apei și diminuarea debitului.	L.G. 13/1993 (prin care România ratifică Convenția de la Berna, Directiva Europeană 92/43/EEC Natura 2000 și L.G. 462/2001 privind regimul ariilor protejate, conservarea habitatelor naturale.	Stabilirea sensibilității la diverși factori de mediu, creșterea numărului de zone rezervate.
2.	Acipenser sturio L. 1758 Șip Ord. Acipenseriformes Fam. Acipenseridae.	Specie extinsă	M.N. Agigea-Constanța 12.07.1965	Reducerea efectivului speciei datorită pescuitului intensiv și a poluării avansate.	L.G. 13/1993, 92/43/EEC Natura 2000, prin legea 462/2001 privind regimul ariilor protejate, conservarea habitatelor naturale.	Programe de repopulare.
3.	Acipenser nudipectus LOVETSKY, 1828 Viza Ord. Acipenseriformes Fam. Acipenseridae	Specie critic periclitată	M.N. Agigea-Constanța 12.07.1965	Deteriorarea habitatului prin poluare, lucrări hidrotehnice, pescuitul intensiv.	L.G. 13/1993, Directiva Europeană 92/43/EEC, L.G. 462/2001 privind regimul ariilor protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice.	Oprirea braconajului, depoluarea Dunării și monitorizarea condițiilor de mediu.
4.	Acipenser stellatus Pallas, 1771 Păstruga Ord. Acipenseriformes Fam. Acipenseridae	Specie periclitată	M.N. Agigea-Constanța 12.07.1965	Prin construirea lacului de baraj a fost oprită migrația în amonte, distrugerea locurilor de reproducere, influența efectelor poluării, intensificarea navigației, suprapescuitului și braconajului.	L.G. 13/1993, Directiva Europeană 92/43/EEC, prin L.G. 462/2000, privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice.	Oprirea braconajului prin măsuri severe, respectarea cotelor de pescuit, depoluarea apelor Dunării.

5.	Alosa maeotica Grimm, 1901 Scrubia albă de mare Ord. Clupeiformes Fam. Clupeidae	Specie periclitată	M.N Agigea-Constanța 12.07.1965	Poluarea mării și Dunării, suprapescui- tul	Directiva Europeană 92/43/EEC Natura 2000, L.G 462/2001 privind regimul ariilor naturale protejate con- servarea, florei și faunei sălbatice.	Reducerea poluării ape- lor Dunării, combatere braconajului, reglementa- rea pescuitului.
6.	Chalcalburnus chalcoides Guldenstaed, 1772 Obleț mare Ord. Cypriniformes Fam. Cyprinidae	Specie critic periclitată	R. Topolnița Marga – MH 8.07.1966, R. Cerna Stoenesti- VL 8.10.1966, b. Jdeglă Ciuperceni DJ 5.06.1967, b. Bistreț DJ 5.07.1967 Dunăre-Gruia MH 3.07.1967, Vârciorova 29.07.1967, L. Fântânele-Radovan DJ 22.09.1976, 15.05. 1975	Deteriorarea calității apei	Directiva Europeană 92/43/EEC, Natura 2000, LG 462/2001, privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice.	Reducerea poluării, combaterea pescuitului ilegal.
7.	Leuciscus leuciscus L. 1758, Clean mic Ord. Cypriniformes Fam. Cyprinidae	Specie critic periclitată	R. Jiu Craiova DJ 23.03.1970	Deteriorarea habitatu- lui prin poluarea și bararea râurilor, scă- derea debitului apei. Specia este mai sensibilă decât ceilalți Pești din zona colinară.	Nu există	Ameliorarea calității apelor râurilor în care specia supraviețuiește, reproducerea în captivi- tate în vederea repopulă- rii, acordarea unei prote- cții legale.
8.	Gobio kessleri Dybowski, 1862 Porcușor de nisip Ord. Cypriniformes Fam. Cyprinidae	Specie vulnerabilă	R. Jiu Craiova DJ 17.09.1963, 16.07.1967, R. Cerna Stoenesti VL 8.11.1966, R. Amara- dia Stoina-Gorj 14.06.1 968	Poluarea râurilor, Scăderea debitelor și mai ales transfor- marea unor porțiuni din râuri în lacuri de baraj	LG 13/1993, Directiva Europeană 92/43/EEC, Natura 2000, LG 462/2001 privind regimul ariilor protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice.	
9.	Carassius carassius L, 1758 Caracuda Ord. Cypriniforme Fam. Cyprinidae	Specie periclitată	Balta Ceramica- Mofleni Craiova DJ 17. 09 1966, Fluviul Dună- rea Gruia MH 29.07.19 67, Balta Bistreț DJ 14.	Eutrofizarea apelor care a determinat dispariția vegetației submerse, suport pentru pontă și sursă	Nici una	Declararea ca rezervații a unor bălți în care trăiește caracuda, în care să existe vegetație abun- dantă, să se împiedice

				O6.1966, 27.07.1966, 20.07.1969, 1.10.1974 Râul Amaradia Bucovăț DJ 14.06.1967 Râul Jiu Bucovăț DJ 25.07.1970 Balta Arceru Ciupercenii-Noi DJ 6.09.1972 CJ 22.10.1961, Balta Manginița Ciuper ceni DJ 16.07.1976	de hrană pentru caracudă. În Delta în prezent a ajuns o raritate.		eutrofizarea apei și pătrunderea carasului.
10	Zingel zingel L. 1766, Fusar mare, pietrar Ord. Perciformes Fam. Percidae	Specie vulnerabilă	Balta Nedeia DJ 8.09.1974	Deteriorarea calității apelor prin poluare, scăderea debitului râurilor	LG 13/1993, Directiva Europeană 92/43/EEC, LG462/2001 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale.	Reducerea poluării actuale a râurilor ,reproducerea în captivitate a speciei și popularea râurilor cu puiet	
11.	Gobius melanostomus Pallas 1811, Guvid, stronghil Ord. Perciformes Fam. Gobiidae	Specie vulnerabilă	MN Agigea- Constanța 28.08.1952	Poluarea chimică	-	Măsuri de depoluare și încercarea repopulării sale.	
12.	Gymnocephalus schraetser L, 1758 Răspăr Ord. Perciformes Fam. Percidae	Specie vulnerabilă	Balta Bistret DJ 3.06.1967	Poluarea apei și lucrările hidrotehnice	LG.13/1993, Directiva Europeană 92/43/EEC, Natura 2000, LG.462/2001 privind regimul ariilor naturale protejate, a florei și faunei sălbatice.	Reducerea poluării actuale a râurilor, reproducerea în captivitate a speciei și popularea puietului în râuri.	
13.	Sabanejewia romanica, Băcescu, 1943 Nisiparița Ord. Cypriniformes Fam. Cobitidae	Specie vulnerabilă	Râul Amaradia Căpreni GJ 13.06.1967, Râul Amaradia Goești DJ 17.07.1974, Râul Plosca Dănculești GJ 29.08.1974, Râul Amaradia TG Logrești GJ 9.07.1975	Poluarea apei, amenajările hidroenergetice	-	Reducerea poluării, păstrarea în condiții naturale a unor porțiuni de râu.	

14.	Huso huso L , 1758 Morun Ord. Acipenseriformes Fam. Acipenseridae	Specie periclitată	Marea Neagră, marină anadromă, 1980	Afectarea integrității habitatului, deteriorarea calității apei Dunării, suprapescuitul și braconajul intensiv.	LG.13/1993, Directiva Europeană 92/43/EEC, Natura 2000, LG.462/2001 privind regimul ariilor naturale protejate, a florei și faunei sălbatice.	Respectarea reglementărilor legate de pescuit, măsuri de combatere a braconajului, intensificarea reproducerii artificiale, ameliorarea și monitorizarea calității apei.
15.	Acipenser gueldenstaedti, Brant, 1733 Nisetru Ord. Acipenseriformes Fam. Acipenseridae	Specie periclitată	Marea Neagră - marină anadromă, 1980	Prin construirea barajului de la Porțile de Fier a fost oprită migrația în amonte, intensificările navigației, suprapescuitul și braconajul.	LG.13/1993, Directiva Europeană 92/43/EEC, Natura 2000, LG.462/2001 privind regimul ariilor naturale protejate, a florei și faunei sălbatice, legislația care reglementează pescuitul sturionilor.	Intensificarea reproducerii artificiale, măsuri severe de oprire a braconajului, depoluarea apelor Dunării, respectarea perioadelor de pescuit.
16.	Acipenser ruthenus L, 1758 Cega Ord. Acipenseriformes Fam. Acipenseridae	Specie vulnerabilă	Dunăre, 1980	Deteriorarea habitatului, construirea barajului de la Porțile de Fier a dus la pierderea principalului loc de reproducere, poluarea Dunării și a principalelor râuri, reducerea debitului, suprapescuitul.	LG.13/1993, Directiva Europeană 92/43/EEC, Natura 2000, LG.462/2001 privind regimul ariilor naturale protejate, a florei și faunei sălbatice, legislația care reglementează pescuitul sturionilor.	Intensificarea reproducerii artificiale și populare cu puiet a Dunării, combaterea braconajului.
17.	Mesogobius barachocephalus Pallas, 1811 Hanos Ord. Perciformes Fam. Gobiidae	Specie vulnerabilă	Marea Neagră-Constanța, 2005	Poluarea chimică	Nu există	Depoluarea și încercarea repopulării.